S T U D I I

Nicolae Brânduș

Logica lumilor posibile VIII[1] = MATCH – PHTORA II =

– I –

Ne vom imagina un joc muzical funcționând conform anumitor reguli. Vom avea de a face cu două grupe de interpreți implicați antagonic în derularea acțiunii performative. Modelul acesteia l-am schițat în *Logica lumilor posibile VI.* Instituim ca atare un cadru precis definit, controlabil în totalitatea parametrilor jocului de către actanți, și premizele unei opere de autor indefinit reiterabile.

Oricare **joc** în dispută antagonică are un aspect teleologic: adică un **scop**; pornește și duce undeva (cumva). Are un sens. (A nu se confunda scopul în MATCH – PHTORA II cu **rostul** unui exercițiu cultural: deși oarecum legate – ca „sens" – conceptele nu se suprapun. **Rostul** are mai degrabă o conotație privind **motivația existențială** a unei experiențe culturale: chestiune ce ține mai ales de aspectul etic al problemei). **Sensul** în *MATCH* privește atât orientarea generală a procesului performativ (către „gol") cât și încărcătura psihică, interioritatea estetică – atitudinală, adânc personalizată a participanților. Ne vom ocupa deocamdată de primul aspect, mai

[1] Cu scuzele cuvenite autorului şi cititorilor noştri, republicăm acest studiu care a apărut cu multe şi inexplicabile greşeli în nr. 1 al revistei Muzica

https://biblioteca-digitala.ro

degrabă de ordin gramatical.

Vorbind despre **scop** și în sensul celor deja discutate în aparițiile *Logicii lumilor posibile* din Revista Muzica ne vom referi, prin transfer de limbaj, la noțiunea de **particulă** așa cum apare în fizica cuantică. Observăm similitudini frapante – să fie oare datorate **metodei** de observație sau mărcii fundamentale ale **Realului[1]?** – între modul de apariție (probabilistic) al **particulei** elementare (din continuumul de **undă** al materiei) și al **golului** (din continuumul activității impredictibile a actanților meciului). Impredictibile dar structurabile – conform celor de mai sus. În *MATCH* "particula" (golul) se naște prin înfruntările de **centri de acțiune** (personalități, adică **interiorități** angajate în discurs <joc>) unde elementul de indeterminare din punct de vedere al observației procesului este la fel de semnificativ ca și în urmărirea apariției de particulă în fizica cuantică. Dificultatea acceptării paradoxului undă – particulă (ca și cea a acceptării logicii probabilităților în validarea ontologică a materiei sub-atomice) devine o problemă fundamentală, tulburătoare a cunoașterii. În *MATCH* se taie nodul gordian: prin **scor.** Și nu numai; prin **libertate** – o problemă strict umană, deci, a **viului.** Putem așadar transgresa aspectul **teleologic,** pornind de la joc (MATCH) spre structura fundamentală a materiei și, ca atare a **energiei[2]?** Atât filozofia (cunoașterii) cât și știința au dat și nu au dat răspunsuri la această dilemă și libertatea a rămas în genere doar ceva care nu se poate defini decât prin negație… Este poate de remarcat și modul circumspect, oarecum timid, în care oameni de știință remarcabili pun în discuție, mai degrabă marginal, problema energetică a Universului în relația dintre **viu** și materia anorganică ca forme structurate ale **energiei.** Evident, odată cu materia vie și mai ales cu persoana (umană) logicile integrării în **Sistem** diferă și aparent ruptura dintre

[1] vezi Revista Muzica 2-4/2009 și 1-3/2010.
[2] vezi Revista Muzica 1-4/2009 și 1-3/2010.

https://biblioteca-digitala.ro

aceste aspecte ale **Realității** pare a se adânci iar unitatea tuturor acestor forme (în mișcare) ale energiei rămâne tot o ipoteză, mereu perpetuată. Mă îngrijorează faptul că o teorie care cândva a reprezentat o direcție importantă în filozofia românească și anume **Personalismul energetic**[1] care propunea tocmai **sudura** dintre **om** și restul lumii din perspectiva energiei universale rămâne permanent trecută sub tăcere. Descoperim în scrierile marelui om de cultură român încă de la începutul secolului XX teme esențiale din cercetare interdisciplinară de azi (în "haine noi", evident), prefigurând o întreagă dezvoltare a logicii epistemologice. Lucrări precum *Timp și Destin*[2] și mai ales *Personalismul energetic* (carte apărută în București, Ed. Albatros, 2005, ediție îngrijită și comentată de Constantin Schifrineț) ar putea fi considerate emblematice în cultura românească a perioadei în care au apărut, surse prin care atât *Noi, particula și lumea* cât și *Logica terțului inclus* s-ar putea înțelege mai bine (cel puțin, cronologic).
Aici și acum nu ne vom referi la modul în care în tradițiile spirituale extrem – orientale se înfățișează problematica de mai sus. O vom face la momentul mai potrivit.

Ce se pune și se propune practicii muzicale prin această *Logică a lumilor posibile* pe care intenționăm să o parcurgem pas cu pas este sensibilizarea, "umanizarea", validarea acesteia în contextul respectiv. Este vorba despre o lume deschisă a gândirii și a expresiei **vii** a fenomenului sonor, altfel generat, altfel constituit și confirmat în **acțiune.** Ceea ce ne pare de primă importanță este excluderea de preconcepții și o deschidere totală și autorizată spre **celălalt.** Lucru constatat în toate punctele nodale ale Istoriei Muzicii. Și poate nu toți ne dăm seama prea bine de timpul cultural pe care-l parcurgem azi, **astăzi,** cu toată mizeria subculturală generalizată, să-i zicem, "regulamentară"… Poate că așa **ne** trebuie, cine știe? Că așa **trebuie**

[1] Vezi Constantin Rădulescu Motru, Ed. Albatros, București 2005, pag. 3.
[2] Vezi Ed. Semne – București 2006 (1940).

https://biblioteca-digitala.ro

sau nu, depinde de fiecare în parte (dar nu despre asta e vorba).

În MATCH – PHTORA II opera muzicală se formează odată cu generalizarea agonică și conștientizarea unor mobile generative care vor fi puse în emulație pe echipe și anume: **Intensitatea, Tempo-ul** și **Registrul.** Sunt coordonatele psiho-fizice de bază care definesc fenomenul muzical[1]. Celelalte coordonate (**L**, **D** și **TB**) sunt auxiliare[2]. Niciun discurs muzical nu se poate **rosti** în afara parametrilor **R, T** și **IT**, care se referă la complexul de frecvențe (registrul de înălțimi ale **sunetului**), în care acesta se desfășoară, la viteza de succesiune a atacurilor elementare (în subsidiar, la tipologiile **strié** și **lisse** ale structurii temporale a discursului muzical) și la **amplitudinea** sonoră a enunțurilor, mergând de la intensitatea maximă până la non-sunet. Celelalte specificări privind obiectul sonor și anume **locul** sursei sonore în spațiul real de execuție, **densitatea** evenimentului muzical, rezultată din prezența-absența unor surse participante și **timbrul** respectiv (instrument, voce) care participă la enunțul muzical pot lipsi din predeterminările necesare și suficiente constituirii unei **opere muzicale** de autor. Cazul invers nu este posibil sau dacă apare ca atare implică necesarmente parametrii trecuți sub tăcere. Adică aceștia apar aleatoriu, din perspectiva operei **finite,** în discurs, la latitudinea interpretului (interpreților). Este vorba despre **decizia componistică** și aspectul semiografic la care ne-am referit până acum[3].

Pentru a institui în practica muzicală principiile acestei Logici (MATCH – PHTORA II) interpreții vor trebui să urmeze îndelung și **bine,** precum în jocul de șah sau cu mingea, un stadiu de pregătire (să-i zicem, de tipul "teoriei și solfegiului") care să le formeze și să le educe mai ales acuitatea percepției parametrilor puși în emulație. Ceea ce din practica tradițională a cântatului în ansamblu rămâne cu

[1] Vezi Revista Muzica nr. 2/2009 și 3/2010.
[2] Vezi Revista Muzica nr. 2/2010.
[3] vezi Revista Muzica nr. 2/2010.

https://biblioteca-digitala.ro

precădere valabil și în MATCH II este inter-ascultarea, inter-modelarea și inter-conectarea participării în joc în funcție de context și parteneri. Ar fi o super-potențare a unei practici a cântatului în ansamblu, dobândită în școlile de muzică și unde inter-ascultarea partenerilor a fost și este și acum și pururea o **acțiune** conștientă, care **se face** și nu o împărtășire **pasivă** a ceea ce îți apare pe la ureche și la care reacționezi "implicit" mai mult sau mai puțin intuitiv. Sau, dacă așa ceva se petrece, în cazul fericit al unor ansambluri celebre, tot ceea ce apare aparent instinctiv și "pe loc" este rezultatul unei **interiorități** îndelung formate **conștient** până a fi absorbită o întreagă cultură interpretativă în gestul **simplu** (vezi să nu fie simplu!) al comportamentului stilizat în timp **real**.

Aici se pune problema logicii MATCH-ului: o chestiune în primul rând de **interioritate.** Actanții vor trebui să se "întreacă" în primul rând în problema formării și recunoașterii parametrilor generici pe care să-i aplice în dialog, inițial conștient, deliberat, iar ulterior, în urma antrenamentelor, instinctiv, în scopul validării structurale și **estetice** a jocului. Nu mai avem de a face cu concrețiuni, precum în scriitura tradițională, de "melodii și armonii" a fi "reproduse" cumva, ci de principii generative care există în primat și-și revendică concrețiunea în actul interpretării.

Problema **operei muzicale** se strămută deci dintr-un anume **concret,** definit de o anume scriitură muzicală spre o altă zonă, existențială, a **cântării** definită logic diferit și accedând spre niveluri superioare de voință formativă (din **vid** , după cum ne-am exprimat și altădată).

În MATCH – PHTORA II jocul se desfășoară în trei etape și anume: **propunere, contrapropunere** și **soluție.** Să urmărim specificările partiturii generale spre a desluși mai bine regulile acestuia, altfel zis, etapele de formare a operei muzicale**.** Ne vom referi pentru început la două grupe (echipe) a câte trei interpreți în relație

https://biblioteca-digitala.ro

antagonică. Ceea ce definește un **meci**, astfel conceput, este o perpetuă **mișcare** direcționată conform unui **scop,** în cazul în speță o stabilire a **soluției** jocului, la care se ajunge prin **propuneri** succesive în dialog. Acțiunea se desfășoară în trei **secvențe** în care sunt puse în emulație, rând pe rând, cele 3 **mobile** anterior menționale: **Intensitatea, Tempo-ul** și **Registrul** și se aplică în câte trei etape pe secvență.

În secvența **Intensitate,** la semnul "dirijorului" una din grupe enunță un fragment muzical (despre a cărui / căror "compoziție" vom discuta mai la vale) într-o anumită nuanță, care va fi imediat "contestată" printr-un alt fragment muzical provenit din grupa opusă, într-o altă nuanță, ambele intervenții făcându-se la indicațiile dirijorului. Procesul se repetă de **n** ori până când dirijorul (arbitrul) va selecta **o nuanță** dintre propunerile (sau contrapropunerile) enunțate. Această nuanță (devenită **soluția** secvenței **Intensitate**) va fi generalizată pe ambele echipe în emulațiile următoarelor **mobile.**

În secvența următoare, **Tempo,** emulația se va desfășura, în nuanța generală selecționată, după aceleași principii, în dialog, propunându-se alternativ, pe echipe, tempo-uri diferite (viteze diferite ale atacurilor elementare) pe fiecare fragment enunțat. Selecția **unui** tempo se va efectua tot de dirijor conform celor anterioare.

În cea de a treia secvență, **Registru,** în nuanța generală selecționată și în tempo-ul de asemeni selecționat, emulația se va desfășura între echipe după aceleași principii (registre diferite propuse în dialog și selecția unuia conform indicațiilor dirijorului).

Ca o **concluzie** a jocului, poate urma o secvență muzicală compusă din fragmente – fie successive (pe câte o echipă alternativ), fie concomitente (pe ambele echipe în același timp) – care să întărească și să împlinească "rezultatul" meciului, astfel constituit. Un joc structurat care în **spectacol** devine creator de operă muzicală definită în **libertate,** conform unui proces coerent de formare.

https://biblioteca-digitala.ro

Concreţiunea acestuia apare **aici** şi **acum**, la fel şi de fiecare dată altfel[1].

Evident, principiul generativ al acestei **opere** se plasează dincolo de realitatea sonoră **concretă** şi priveşte o interioritate de alt tip şi la alt nivel de formare a discursului în timp **real.** Desigur, tot în **vid**, necreat, posibil, nedeterminat (toate între ghilimele). Abordăm poate, mai mult sau mai puţin tot o logică a particulelor elementare care ar putea (poate) să genereze o **estetică** larg cuprinzătoare care să înglobeze faţete de Univers de la lumea subatomică şi până la *Timp şi destin* (niveluri de **Realitate**). De unde şi atâtea referiri la artă şi cultură în cele mai abstracte discipline exacte, ca refugiu al **cunoaşterii,** dincolo de mai ştiu eu ce limite ale cuvântului şi ale formalizărilor de tot felul. Ale **sunetului**? Poate acea **energie** care "apare" din vid şi îmbracă nefârşite forme? Cum? …

Urmăriţi, oricum, spre exemplu un meci (feminin) de baschet efectuat de 2 grupe antagonice de **actanţi(te)**: veţi putea pătrunde, credem, în resorturi fundamentale de fiinţare a **Realului** prin ceea ce vedeţi: aparenţe, desigur, dar pline de acel **sens** pe care îl găseşti numai dacă ţi-l imaginezi.

Practicând consecvent rigorile **regulii** (de orice natură) se poate institui, desluşi şi desăvârşi un studiu corect şi coerent al **interiorităţii** (prezenţei umane) într-un proces definit ca *Logică a lumilor posibile*: aici funcţionăm şi încercăm să **facem**. În rest, circulăm printre metafore şi analogii.

[1] Mai deunăzi, cu câţiva zeci de ani în urmă când în practica artistică muzicală în speţă, se afirma cu tărie indeterminarea (tot felul de "aleatorisme") un celebru "corifeu" de pe atunci, mai degrabă rezervat la noutăţile ostentative ale avangardei emitea o aserţiune, de bun simţ de altfel, spunând că "… poate şi astea vor duce undeva…". Cam în felul în care, după cum se zice, un ardelean privind pentru prima dată o broască ţestoasă, reflectează: "D-apoi asta ori îi ceva, ori mere undeva" (fără conotaţii turceşti de prost gust…);au dus, evident, undeva dar nu imediat ci prin decantări de câteva generaţii.

https://biblioteca-digitala.ro